

Színház

Sorsfordítás

És Télemakhosz?

Fotó: Takács Márton

■ Ha jó világban élnénk, tele volnánk hasonló projekkel, a gondoskodó állam a művészeket, a színházon keresztül lehetőséget kínálna a hátrányos helyzetű társadalmi csoportoknak, hogy méltó emberi életet éljenek. Az Art-ravaló projekt ilyen, minden szempontból lelkesítő és példaértékű. A létrehozói kör Schermann Márta vezetésével a Szubjektív Értékek Alapítvány és a Faktor Terminál, a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács pedig támogatóként segíti a projektet. Az állam tehát valóban ellátta feladatát és gondoskodott.

Nyolc felnőtt, állami gondoskodásban nevelkedett fiatal – van, aki javítóból érkezett – egy éven keresztül intenzív, napi majdnem főállásnyi munkaórában tanult és dolgozott, művészeti tréningeken vett részt, banki ismereteket sajátított el. A projektnek nem a „vége” az *És Télemakhosz?* című előadás létrehozása, hanem egy stációja. Ahogy Odüsszeusz története is stációkból áll.

A produkciót mindössze egyszer mutatták meg a közönségnek, helyesen. Hiszen ha művészi munkát hoznak létre, arra érdemes valamilyen reflexiót kapni; viszont mivel nem a művészeti produkció üzemszerű játéka a cél, elég egyszer megmutatni.

Az ókori anyagot gondosan választották ki, arra keresve a választ, mi történt a fiúval, Téle-

makhosszal, akit a hős apa csecsemőkorában elhagyott, és aki aztán az apa keresésére indult. Mintha a játszó fiatalok a meseterápia módszerével kaptak volna egy mintául szolgáló hőst, akinek vágya, küzdelme, ambíciója vezérfonalként szolgálhat számukra életüknek ebben a bizonyára nagyon kényes szakaszában, amikor már kikerülnek az állami felügyelet és gondoskodás alól, de még aligha alkalmasak az önálló felnőtt életre, hiszen nincs semmilyen háttérük az államon kívül, és amelyben munkáról, otthonról, kapcsolatokról kell maguknak gondoskodni. Hiszen ezeknek a fiataloknak az útja gyakran vezet hajléktalansághoz, bűnöző életmódhoz; megkapaszkodni kevesen tudnak.

Az előadást kiváló szakmai stáb hozta létre (Hárs Anna író, Hód Adrienn, Bakó Tamás ko-reográfusok, Molnár Csaba és Schermann Márta rendezők és mások). A darab a nyolc játszó fiatalra épül, akikre pontosan annyit terhelnek, amennyit elbírnak, de valódi feladatokat kapnak. S bennük felfénylik némelyikük tehetsége, improvizációs készsége, humora, mozgása, táncudása vagy éppen dikciója. Ahogy persze láthatóvá válnak – anélkül, hogy hangsúlyoznák – a gyengeségek is.

Helyspecifikus előadás, bejártuk a Próba-üzem számos terét és termét, kint és bent,

fent és lent, hideg és meleg tér, fény és sötét – ezzel is modellálva nemcsak az odüsszeuszi utazásokat, hanem az emberi élet örökös hullámvasutazását, mozgásban levését. Mintha az előadás szimbolikusan is abból indult volna ki: semmi sincs kőbe vésve az emberi életben, igenis van változás.

Az első, páros színészgyakorlatra épülő jelenet után – melyben az emberi kommunikáció, egymásra figyelés, empátia dimenziói mélyülhetnek el, hőseink elindultak. Az est ragyogó jelenete, amikor (egy nagy vetítővászonon) a fiatalok állásinterjúra jelentkeznek – egy hajóra, ugyanis a hajósok háborúba indulnak Helénáért. Ezekben a jelenetekben a homéroszi fikció és a játszó valósága finoman egymásba ér, egymásra fordulnak a sorsok, személyes történetükből felszínre kerül egy villanásnyi anélkül, hogy a megmutatásában ők maguk megsérülnének vagy túlságosan feltárulkoznának. A háborúba indulók sorra válaszolják leendő vezetőiknek, hogy nyugodtan mehetnek, hiszen senki sem fogja őket otthon várni. Döbbenetes mondatok.

Mind a nyolc fiatal arca közel jön, mindannyian megszemélyesülnek, egyes emberek sokféle személyiséggel, sokféle képességgel. Ez a találkozás számomra nézőként felkavaró, nem tudom magamtól távol tartani sorsukat és közös felelősségünket abban, hogy hová is vezet ezeknek a fiataloknak az útja.

A játszó keményen dolgoznak, az életükért küzdenek a kifejezés szép, nemes értelmében. Mindent beletesznek, fegyelmezetten és legjobb tudásuk szerint. Kimagasló a botos csatajelenet, amelyben nem hibáznak és a közönséget sem veszélyeztetik, rendkívül szórakoztató a „görög dialektusban” beszélő fiatal és tolmácsa, ahogy vicces a szirének táncos csábítása is. A közönséget finoman terelik, hegedűsöz kísér utunkon, figyelnek ránk is, hogy mindannyian lássunk, hogy mindenki megérezzen, hogy valóban együtt legyünk.

Az utazást – az odüsszeuszt és az egyéves projektet – szeretettel és kemény kézzel vezetik az alkotók, s ez a nyelv urálja az estét is. Ez a játék – nem pusztán ez az este –, hanem egy ilyen hosszú, komoly munka valóban sorsfordító lehet. Hogy az volt-e, majd az utánkövetésből lesz kiolvasható, amely bizonyára elengedhetetlen része egy ilyen projektnek. A nyolc játszó: Bandula Bence, Budai János Antal, Halász József, Hatvani Dóra Stella, Kalányos Márk, Kovács István, Kupai Róbert, Rádai Teréz. Saját emberi méltóságukat, erejüket, önbizalmukat, felszínre törő képességeiket és nem utolsósorban a feljükk arádó szeretetet és elismerést megtapasztalni olyan tőke, amellyel talán tényleg el lehet indulni.

Tompa Andrea

Patyolat Próbaüzem, március 2.